

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

NASCUT EL 1977, JOAN TODÓ VA DEBUTAR AMB EL RECURS DE POEMES 'LOS FÓSILS (AL RAS)' EL 2007. DESPRÉS DELS RELATS DE 'A BUTXACADES' VA PUBLICAR UN SEGON POEMARI, 'EL FÀSTIC QUE US CEGA'. TOTS TRES ELS HA EDITAT LABREU

Passar com un sospir i no deixar petjada

JORDI NOPCA

L'horitzó primer és un llibre intel·ligent i subtil que aborda, amb sobrietat, uns mesos de transició que corren el

risc d'eternitzar-se. Joan Todó opta per desdoblarse en *Escrivent* i *Protagonista* i observa el moment delicat pel qual passa des de fora: el llibre arrenca amb la tornada del narrador al poble on va créixer, la Sénia, després d'anys instal·lat a Barcelona, perquè la seva situació econòmica –després d'una temporada sense feina– és complicada. Des de casa els pares, prepara el pregó per a la festa major, sorprèn de constatar que la majoria de pregoners anteriors, gent que “més o menys ha triomfat en la vida”, són “també un mostrari d'allò que la Sénia no és”: durant els últims quatre

anys, les autoritats han escollit un monjo, un polític, un professor universitari i un escriptor. “Per sortir-se'n, cal marxar d'aquí”, escriu Todó. Tornar al poble pot significar o la jubilació o el fracàs.

L'escriptor, però, sempre té una bala a la recambra: el text. I el que el lector troba a *L'horitzó primer* és un exercici literari reposat i coherent que es ramifica com a mínim en tres branques. La primera és la de la pròpia vida. Austera. Sense gaires sotracs. “Coneixes prou bé la sensació de nuesa, de desprotecció, pròpia del tímid, ben propera al narcisisme –escriu Todó–. Com si els altres no tinguessin altra feina que fixar-se en tu, i tu anessis despullat, en carn viva”. El *Protagonista* se sent observat en qualsevol circumstància, i això l'incomoda. A *Tot allò que una tarda morí amb les bicicletes*, Lluïcia Ramis practica el moviment contrari: dramatitza la tornada a Mallorca –que forma part dels dominis de la ficció– per posar-se els lectors a la butxaca.

La segona branca és la de la Sénia. Todó comença explicant-ne la configuració. “Vista des del cel [...] deu ser com un gat abocat a l'ampit d'una finestra, les potes del davant creuades i el cap alçat sobre el llom que s'estira pel darrere”. Des del present –l'esclat de l'estiu, la festa major, l'Onze de Setembre, “el dia de la Hispanidad”– viatja cap enre i s'endinsa en la història amb grapa novel·lística. La vida del virrei Bonet, nascut al poble el 30 de març de 1706 i emigrat a Madagascar, on va fer fortuna, li serveix per reconstruir una de les sessions de l'Asociación Oficial de Presuntos Herederos al Patrimonio del Titulado Virrey Bonet, que es dedicaven a buscar el testament de l'avantpassat senyenc. “Tot en la vida del virrei

L'HORIZZÓ PRIMER
JOAN TODÓ
L'AVENÇ
184 PÀG. / 18 €

sembla una ficció, si bé això potser la fa més sòlida, més veritable, tot i que no necessàriament més real, que moltes vides amorfes, que passen com un sospir i no deixen petjada”, escriu Todó sense aixecar ni mica la veu. Passa el mateix quan explica la tradició musical senyenc, quan recupera les peripècies del general Cabrera –reprement, entre d'altres, *Les històries naturals*, de Joan Perucho– i a l'hora d'explicar les particularitats de les curses de rucs, que actualment se celebren a l'hipòdrom. També quan recorda la història de la marededéu de Palerols: l'any 2010, el retrobament de l'escultura, perduda al pantà d'Ulldecona, va permetre acabar amb la sequera que havia castigat la zona. Si no es para atenció, la subtileza de Todó pot fer passar per alt que l'autor de la lletra de l'himne de Rossell –que limita amb la Sénia– va ser el seu avi. En altres mans, l'anècdota serviria per bastir un relat èpic, gloriós, segurament insuportable.

L'última branca de *L'horitzó primer* és la dedicada a la literatura, que connecta l'Escrivent amb el Protagonista. Ja fa molts anys que Todó va aprendre –encara que va ser en una aula de música– que “cal treballar cada dia, sense esperar la inspiració”: fins ara, ha publicat dos reculls de poemes i un llibre de relats. Una mica més endavant va començar a freqüentar un cinema reciclat en discoteca, i va ser en aquella realitat quasi sobrenatural que va néixer l'Escrivent. “T'he acompanyat durant anys, com una ombra –li fa saber–. Perquè pertanyo al regne de les ombres, a la nit”. Encara que no aconsegueixin trobar feina, *Escrivent* i *Protagonista* poden tenir la certesa i l'orgull d'estar deixant petjada en les lletres catalanes actuals. ♦♦

ESTRUCTURAT EN ONZE CAPÍTOLS QUE TENEN COM A BASE UNA SÈRIE D'ARTICLES PUBLICATS A 'L'AVENÇ', EL NOU LLIBRE DE TODÓ OBSERVA LA SÈNIA AMB ULLS D'ESCRITOR

ARA

EL SECRET DE ...

Isabel Garcia Canet

CRISTIAN SEGURA

Descobreixo la poeta Isabel Garcia Canet amb *L'os de la música* (Bromera), premi Vicent Andrés Estellés. Un poemari que passa d'un tema a un altre amb una intensitat endimoniada. Talment com parla ella. Li reitero que parli més a poc a poc, que controlï l'ordre de les explicacions. Ho aconseguixo a estones.

La cronologia dels seus últims cinc anys és un trànsit entre París, València i Barcelona. A París hi va el 2007 a estudiar filologia catalana. Pel que em diu, sembla que és la cosa més normal estudiar filologia ca-

talana a l'estranger. Compagina els estudis amb feines de cambra, de dependenta en botigues de moda, cuidant nens. L'experiència inspira els versos que narren la duresa de l'exili laboral a França, en especial a *Destins*: “M'han regalat un niu fora de l'arbre / poblat de fulles grogues, d'ous perennes; / sense calor el vol del vell silenci / muda les mans de geografies tristes, / encén l'espelma als ulls de les criades / que s'apaguen joves! Sense viure”. Hi ha poemes que traspuen vivències d'infància, com quan al pati de casa l'àvia mataven el porc i en feien

viandes: “Ritual de família: / al corral bullien sang amb ceba / i farci en budells amb maquineta”. *Draps bruts* és un recorregut, diu, a través de les dones de la seva família.

Un dels millors poemes a *L'os de la música* és *Santa Caterina*. Descriu la vida d'una vella prostituta. Garcia Canet explica que es va basar en supòsits. A València, al barri del Carme, hi havia una vella prima, de cabells blancs, que sempre era a la mateixa cantonada del carrer, passejant per sota de les canaleres. Els veïns deien que era filla de casa bona però que es va deixar perdre, que

la va abandonar el marit. Garcia Canet va marxar a París, i quan va tornar va descobrir que la dona havia mort. Però al seu racó de carrer hi havia una nova dona, ocupant el seu lloc: “De nit tothom la veia, la fosca era sa casa, / el banc de pedra el lilit, més tard seria el nínxol, / la silueta l'hàbit: vestia gris a pedaços, / la veu sempre escanyada, la veu feta penombra. / L'edat era un enigma, els anys eren misteri, / la seua olor d'alcohol cançó de presó antiga, / el bust una símia de vicis indomables, / el cos la catedral sense vitralls ni imatges”. ♦♦

DURANT ELS ÚLTIMS CINQ ANYS, GARCIA CANET HA VISCUT A CAVALL DE PARÍS, VALÈNCIA I BARCELONA